

Gospodar in gospodinja

LETO 1935

10. JULIJA

STEV. 28

V vrtu julija meseca

Pletev, okopavanje, zalivanje in pa škropljenje so v tej dobi glavna vrtnarska opravila. — Vrt brez plevela, zemlja vedno rahla, dovolj moče — to izpričuje dobrega vrtnarja. Poleg tega pa moramo opraviti v tem mesecu še razne setve, presajanja in še marsikaj drugega.

Domači vrt navadno ni velik, zato ga lahko močno gnojimo in bolj v živo obdelujemo nego njivo. Potemtakem ga pa lahko tudi bolje izrabimo in izkoristimo. Vrtne gredice nam morajo dajati namreč najmanj po dva, večkrat tudi po tri in celo štiri prideleke v enem letu. Izkušen francoski vrtnar pravi, da vrtna gredica čez leto ne sme biti nikdar čez 24 ur prazna. S tem hoče reči, da moramo vsako gredo takoj iznova obdelati in iznova obsejati, čim spravimo z nje en pridelek. Pri veliki različnosti zelenjadnih rastlin to ni težko, ker se nekatere razvijajo jako hitro, druge počasi, nekatere so trde za mraz, druge pa zelo občutljive, nekatere potrebujejo same zase mnogo prostora, druge sadimo lahko vmes itd. Te ugodnosti je treba upoštevati vprav sedaj julija meseca, ko spraznimo sedaj eno sedaj drugo gredico. Grah n. pr. je dorasel ali celo dozorel, glavata solata je minula, rani krompir bo pospravljen, tudi gredica s kolerabami se je spraznila. Prostora torej dovolj za poletne setve in nasade.

Vsako izpraznjeno gredico torej takoj pregrebemo (preštihamo) in če treba, obenem tudi pognojimo in sejemo po potrebi zimsko endivijo, repo, redkev, morebiti tudi še nekaj glavate solate, kolerab in fižola za pozni jesenski užitek. Najbolj pognojene gredice obsadimo s poletno endivijo, rožnim in listnim kapusom, glavato solato in kolerabami. Po hladnejših krajih sade tudi še grah, ki doraste pozno v jeseni. Vendar pa ta pridelek le redkokdaj uspe, ker grah ne prenese hude vročine.

Z gnojnico jako pospešimo rast nekaterih zelenjadnih rastlin. Zlasti so hvaležne za to gnojilo kumare, vse kapusnice (zelje, ohrovt, karfijole, zelena, paradižniki itd.). Z gnojnico zalivamo pa le tedaj, ko je zemlja dobro premočena torej kmalu po izdatnem dežju.

Izvrstno tekoče gnojilo, ki je boljše nego hlevska gnojnica, si pripravimo na enostaven način takole: V veliko kad ali sod, ki stoji na enem dnu, drugo dno je pa odprto, napolnimo do polovice ali še čez z drobno sesekljanimi vrtnimi odpadki, t. j. s plevelom in sploh rastlinjem, ki ni za drugo rabo in ki ga sicer nosimo na kompost. Posebno izvrstne v to svrhu so mesnate rastline, kakor solata, zelne vehe, pesna cima, nagniti in gnili plodovi itd. Tako pripravljene rastlinske odpadke zalijemo z vodo in pustimo par tednov, da se izlužijo in pokipe. Dobro je, ako dodamo nekaj pesti kalijeve soli ali kaj-nita. S takim gnojilom zalivana zelenjad se čudovito dobro razvija in je mnogo boljšega okusa, nego če jo zalivamo z navadno hlevsko gnojnico ali pa celo s straniščnikom. Zelo primerno je tako gnojilo tudi za druge vrtno rastline in za lončnice. Sod za napravo gnojnice postavimo v najbolj oddaljen kot vrta, ker se širi iz njega, ko tekočina kipi, zelo neprijeten duh.

Paradižniki v tem mesecu silno vročno rastejo. Zato jih je treba večkrat privezati in iztrebiti zalistnike. Sedaj je tudi edino pravi čas za gnojenje beluša ali šparglja, kajti ta rastlina zbira sedaj čez poletje snovi za pridelek drugega leta. Spomladno gnojenje ni nikdar tako koristno kakor poletno, ker pride do veljave šele prihodnje poletje. Beluši, ki jih režemo spomladi, nastanejo iz snovi, ki jih je rastlina nako-pičila v koreniki že prejšnje leto. Sedaj gnojimo belušem po jarkih med vrstami s predelanim hlevskim gnojem, ki ga plitvo podkopljimo. Pozneje

proti jeseni pa dajmo na vsakih 100 kvadr. metrov (1 ar) kakih 10—12 kg kajnita, ki belušu zelo ugaja.

Nasade vrtnih jagod je treba sedaj, ko smo pridelek pripravili, tudi obdelati. Zlasti pa je važno, da porežemo vse pritlike (to zo motvozasti izrastki, s katerimi se jagode razmnožujejo), da se rastline kolikor možno okrepe in pripravijo za prihodnje leto. Več nego 3 do 4 leta stare nasade, ki so se že izrodili, takoj sedaj prekopljemo in zemljišče uporabimo za kak drug sadež. Proti koncu julija pripravimo sadike za nov nasad. V to svrho nabereimo od rastlin dobrih sort, ki so posebno rodovitne, mladi zarod, ki zraste v veliki množini na pritlikah okoli vsake starejše rastline. Te mlade sadike, posadimo na prav dobro udelano vrtno gredico po 10—15 cm narazen. Izpočetka jih nekoliko obsenčimo, da preveč ne zvenejo. Prva dva tedna jih je treba tudi večkrat zaliti. V 4—6 tednih — kakor je zemlja in vreme — se močno ukoreninijo in tedaj jih sadimo na stalno mesto po kakih 50 cm vsakebi.

Tudi v cvetličnem vrtu imamo raz-

na dela, ki jih moramo opraviti julija meseca. Čebulice od tulipanov, hijacint in drugih čebulnic so dozorele, in jih je treba izkopati iz zemlje, v senci posušiti in spraviti na suh kraj, kjer naj počakajo do jeseni, ko jih bomo iznova posadili.

Od srede tega meseca do konca avgusta cepimo vrtnice na speče oko (okuliramo). To jako pobudno in lepo delo opravljajmo vedno le ob lepem, toplem vremenu in če možno ob jutranjih in bolj hladnih popoldanskih urah.

Za cvetje v prihodnji pomladi seje-
mo sedaj zlasti tako zelo hvaležne ma-
čehe, potočnice in razne trajnice, pre-
sajamo pa poletne nageljne, ki smo jih
sejali že maja meseca.

Dalije (georgine) privezujemo z močnimi motvozi h kolom, sicer nam jih polomi vihar. Prav tako moramo zavarovati tudi meške ali gladijole, ki ta mesec začno razvijati svoje bajno lepo cvetje.

Je še mnogo drugih opravil ta mesec na vrtu, ki so pa tako sama ob sebi umevna, da jih ni treba naštevati. H.

Okopavajmo in plejmo rastline, rahljajmo zemljo

Največjo škodo povzroča poljedelcu v poletnih mesecih suša, ki nastopa tem hujše, čim močnejše sonce pripeka. čim hujša vročina je. Proti vremenu samemu se je sicer težko boriti, ker to žal še ni v oblasti človeka, vendar lahko vsaj nekoliko omilimo njegove trdote, če pravilno postopamo z zemljo in z rastlinami. Dolgoletne izkušnje kmetovalcev so довlele do načinov postopanja s poletnimi setvami, ki znatno omilijo škodo, ki jo drugače suša povzroči. Zlasti dva načina sta važna, in sicer: drži zgornjo plast zemlje zrahljano in zatiraj plevel. V tem stavku je zapadeno skoraj vse poletno oskrbovanje rastlin in ravnanje z zemljo.

Drži zgornjo plast zemlje zrahljano! — Zemlja ima med drugimi tudi to lastnost, da dovaja vlogo iz spodnjih plasti v zgornje; to imenujemo kapilarito ali lasničavost. Ta lastnost je zelo važna, kajti vsled nje dobe korenine v zgornji plasti zemlje vode in v njej

raztopljenjo hrano; tako se izkoristi vlaga, ki se je nabrala tekom zime ali spomladi v spodnjih zemeljskih slojih. Zna pa postati tudi škodljiva, če pride po tankih lasnicah-ceveh preveč zemlje na vrh, kjer jo vroči sončni žarki in veter izpuhte in zgine v zrak brez koristi za rastline. Tedaj je zemlja prehitro osuši in posetvam zmanjka vode. Ta pogrešek lahko odpravimo, če uničimo v zgornji plasti kapilariteto, če pretržemo male cevke-lasnice in prekinemo dotok vode proti vrhu. To dosežemo z rahljanjem zemlje.

Ra...anje zemlje je gotovo najbolj zanesljiv pripomoček za ohranjanje vlage v zemlji. Ta ostane na razpolago rastlinskim koreninam, ki jo črpajo le po potrebi, ne da bi se je preveč izgubilo brez haska v zrak. Nobeno delo ni v poletnem času tako važno, nobeno tako potrebno, kakor rahljanje zemlje, saj to znatno poveča pridelke zemlje. Ko: ... to pa ni samo za rastline, ampak

tudi za prazno zemljo; zato razločuje-mo okopavanje rastlin, pa rahljanje prazne zemlje — preoravanje strnišč.

Okopavanje rastlin je mogoče le pri redko posejanih, oziroma posajenih, to je pri okopavinah. In v tem pogledu mnogo naših kmetovalcev še hudo greši ker nezadostno ali prepovršno okopa-va v poletni dobi. Res je sicer, da te-daj večkrat ni časa za to delo, ker so druga bolj nujna; vžlic temu bi se tudi zanj morala najti kakšna ura, ker po-meni to vendar zvišanje, večkrat celo rešitev pridelka. Najhitreje se seveda to delo opravi z vprežno živino z oko-palnikom, če so okopavine: kuruza, krompir, pesa in podobne posejane v zadostno širokih vrstah, da gre to orodje lahko vmes. Tedaj se to opravi v par urah, za kar bi ročno delo zahte-valo po več delavnih dni. Okopavati moramo vedno takoj, ko se je zemlja po dežju strdila, ko se je na površju na-pravila skorja. Globoko ni treba, am-pak zadostuje 4–5 cm, da prekinemo dvig vode na vrh, kjer bi itak brez ko-risti izpuhtela v zrak. Okopavanje je zlasti ob suši in vročini, kakor je žal nastopila v zadnjih tednih pri nas, nujno potrebno.

Pa tudi rahljanje prazne zemlje je koristno in potrebno, potem ko smo iz nje spravili žita. V novejšem umnem gospodarstvu velja načelo, da ne sme strnišče ostati nepreorano niti en dan. Zakaj pa to? Zato ker je njiva po žitu stlačena, razpostavljena sončnim žar-kom in vetrovom, ki jo suše in narav-nost vlečejo vodo iz njenih spodnjih plasti ter jo potem napravijo trdo ka-kor kamen. Zakaj se pa prej, dokler je bilo žito tu ni osušila? Zato ker jo je strn varovala pred soncem. Prazna str-nišča je torej takoj plitko, 6–8 cm glo-

boko preorati in tako pustiti odprto do setve strniščnih posevkov, oziroma do jesenskega globokejšega oranja.

Večkrat se čuje stare kmetovalce trditi, da se zemlja z okopavanjem in takim plitvim oranjem prehitro in pre-močno osuši. Res je to. Toda osuši se le na vrhu, tista mala, nekoliko centi-metrov globoka plast, medtem ko pa ostane spodnja še vedno vlažna in to ob najhujši suši. To njih krivo mnenje izvira od njih malomarnosti, ker si ne vzamejo muje, da bi se prepričali o tem, kako vlažna je spodnja plast pri tako zrahljani in zgoraj popolnoma presušeni zemlji. Sicer pa lahko opa-zimo uspeh tega rahljanja pri umnejšem sosedu, ki vsled pravilnega postopanja dobi bogatejše pridelke in ki prej zrahljano strnišče jeseni lahko orje ob vsakem vremenu in mu zemlja pri oranju kar razpada, da je veselja. To so koristi okopavanja rastlin in preoravanja strnišč.

Tudi plevel zelo veliko škoduje rastlinam in pospeši osuševanje zemlje. V kolikor črpajo koristne rastline vlago iz zemlje, je to dobro, ker pri tem rastejo in tvorijo pridelek. Če pa plevelne rastline srkajo vodo iz zemlje, jo kra-dejo posetvam in z njo tudi hrano, pro-stor, svetlobo in zrak. Zato moramo pleti in pleti ter ne pustiti med okopa-vinami niti ene plevelne rastline, kajti vsaka izmed njih pomeni zmanjšanje pridelka.

Vse kar smo tu navedli, je koristno in naravnost nujno potrebno, kakor nam to dokazujejo dolgoletne izkušnje. Zato naj bi vsi naši kmetovalci vpo-števali te nasvete, saj bo le njim v ko-rist, ker bodo z večjim veseljem spravljali obilnejše pridelke pod streho. L.

Nega kože in parkljev pri živini

Nega kože. Nesnaga je največja so-vražnica zdravja. Kakor hlev, moramo tudi živino v hlevu redno snažiti. Sna-ženje pa se nanaša pred vsem na kožo, ki je za živino prevažen organ. Po krv-nih žilah, ki segajo v kožo, in znojni-cah se pred vsem uravnava telesna gorkota živali. Koža ima pa tudi po-dobno nalogo kakor pljuča. Po koži ali kožnem dihanju se izločujejo velike

množine ogljikove kisline. Če ni koža snažna, je kožno dihanje preslabo, za-radi česar morajo pa pljuča bolj na-porno delovati. Redno snažena živina tudi le redkokdaj zboli za boleznimi, ki jih povzroča prehlad. Žival z nesnažno kožo se ne počuti dobro. Srbi jo koža, drgne se in praska in je zelo nemirna.

Ker je koža tako važna in merodaj-na za zdravje in uspevanje živali, zato

pa jo moramo redno negovati. Za temeljito snaženje je ostra ščet najbolj primerna priprava. Čohalo naj bo bolj za snaženje šteti same kakor pa za neposredno snaženje živine, ker bi s čohalom lahko ranili kožo. S krepkim snaženjem s ščetjo odstranimo s kože prah, odmrle stanice gornje kože, dlako in jajčeca zajedalcev. Redno snaženje odpre vse kožne luknjice, draži živčevje in s tem pospešuje dobro kroženje krvi po koži. Vse delovanje kože ohranimo najboljše z rednim snaženjem. Če so posamezni deli kože onesnaženi po blatu, kar se pogostoma pripeti v naših hlevih, potem jih zmijemo s toplo vodo in odrgnemo s slamo. Snažiti moramo redno vsak dan mlade in stare živali, poleti in pozimi. Živina nam bo za to delo zelo hvaležna in ga tudi dobro poplačala z boljšimi donosi.

Nega parkljev je pri nas tudi zelo pomanjkljiva. Da se o tem prepričamo, zadostuje, če obiščemo katerikoli živinški trg. Pri živini, ki je v hlevu, je živa

potreba, da ji od časa do časa prikrajšamo ali odsekamo predolgo zrasle parklje. S prikrajšavo parkljev ne smemo nikdar preveč odlašati, ker drugače se lahko odlomijo konci predolгих parkljev, kar za žival ni brez bolečin. Živali s predolgimi parklji težko stojijo in še težje hodijo, lahko padejo in se poškodujejo. Ako se živali le malo gibljejo, potem postanejo tudi spodnji deli parkljev ali podplati predebeli in lahko povzročijo šepanje in gnojenje. Zato pa tudi z izpodrezavanjem parkljev ne čakajmo tako dolgo, da postanejo živali kruljave in se pojavi gnojenje. Pri skrajno zanemarjenih parkljih občuti žival hude bolečine, zaradi česar močno shujša in lahko tudi pogine. Tudi mlečnost zelo trpi pri mlečni živini.

Zato naj vsakdo redno neguje parklje svoje hlevske živine. Kdor tega sam ne zna, naj se to nauči od kovača, ki je izučen in izurjen v podkovstvu.

Splošna pravila o plemenitvi

1. Uporabljaljaj za pleme le popolnoma zdrave živali, ki so od zdravih roditeljev (samca in samice, starca in starke) in sploh iz zdrave rodovine, v kateri ni podedljivih napak. Ne zabi, da se napake roditeljev zopet pojavijo šele čez več rodov (povratek).

2. Odbiraj za pleme le takšne živali, ki imajo same veliko takšnih lastnosti, kakršne želiš imeti pri bodočih živalih ali potomstvu. Česar žival nima, ne more podedovati in dati svojemu potomstvu.

3. Upoštevaj pri čisti plemenitvi tudi vse znake dotične pasme. Čisto plemeniš vedno le tedaj, ako plemeniš med seboj živali ene in iste pasme, torej živali, ki so bistveno enakih lastnosti.

4. Bodi pri križatvi posebno previden. Ne plemeniš med seboj takšnih živali, ki so po svoji velikosti, po svojih oblikah ali po starosti in moči preveč različne. Križatev imaš, če plemeniš med seboj živali različnih pasem.

5. Ne plemeniš med seboj sorodnih živali.

6. Čim bolj podobne so si v svojih lastnostih živali moškega in ženskega spola, ki jih med seboj plemeniš, tem

bolj gotovo in hitreje se iste lastnosti podedujejo na mladiče in potomce.

7. Računaj vedno s tem, da imata oba, samec in samica, enak vpliv na potomstvo.

Jenko-Inkret, Umna reja kuncev. 89 strani z mnogimi slikami. Din 16. Reja domačih zajcev je za revnejše sloje prava dobrota, ker se zajci naglo plode, ni posestnik nikoli v skrbeh za meso in kožuh. Knjižica nam pove, kako zajce redimo, katere pasme imamo, kakšne koristi imamo od domačega zajca, kako križamo posamezne pasme, bolezní zajcev in sredstva na pospeševanje reje zajcev.

Urbanus: Knjiga o lepem vedenju. Tretja zelo pomnožena in izpopolnjena izdaja. Strani 388. Broš. 50., vez. 64 dinarjev. Nele vsak začetnik, tudi vsak omikan družabnik se bo iz te knjige mnogo naučil, kako naj se vede ne samo v vsakdanjih običajnih družabnih primerih, ampak tudi ob določenih nepredvidenih prilikah, da ohrani in pomnoži svoj vpliv in svojo veljavo v družabnem življenju. Knjiga je za vsakogar dragocen vodnik skozi življenje.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Poleti jejmo presno!

Surova hrana, ki naj bi jo uživali nekaj vsak dan brez izjeme, sestoji po večini iz zelenjadi in sadja in je neprecenljive važnosti za naše zdravje. Še posebno se priležejo mrzla presna jedila v vročem poletnem času, ko lahko izpodrinejo precejšen del običajne kuhane hrane, do katere v vročini nimamo pravega teka. Od presne, sadne in zelenjadne hrane pa imamo vso korist le, če jo znamo pravilno pripraviti. Pri pripravljanju surove ali presne hrane je namreč potrebno mnogo več pazljivosti, skrbnosti in natančnosti, kakor pri pripravljanju kuhanih jedil. Predvsem velja pri izbiri presne hrane pravilo, da vzamemo zanjo samo najboljše svežo zelenjad in sadje. Slabega, ovelega, olesenelega, nagnitega ali objednega blaga ne dajemo nekuhanega na mizo. Izbiramo svežo, čvrsto in zdravo zelenjad ter lepo namizno sadje brez napak. Pa to še ni vse! Ta skrbno izbrana živila je treba pred uporabo še natančno očistiti. Večina naštetih živil je več ali manj onesnažena od zemlje, gnojnice, pa tudi od umazanih rok in podobnega, ter polna bakterij. Če zelenjad ali sadje skuhamo, se te snovi pri kuhanju uničijo. Pri surovi hrani pa jih je treba odstraniti s temeljitim čiščenjem v vodi. Šele iz temeljito osnaženih živil pripravimo potem jedila, ki morajo biti okusna, pa tudi vabljiva za oko. Osvežujoča presna hrana je lahka, koristi vsemu organizmu in tudi želodec si malo odpočije ob njej. Veliko pa je vredno tudi to, da odvzame taka hrana gospodinji precej dela. Ker ima poleti že itak opravka čez glavo, se ji gotovo prileže, če ji ni treba stati kar več ur, včasih celo trikrat na dan pri vročem štedilniku ter se kuhati in peči z jedili vred. Potrebno je le, da vsa družina spozna pomen in korist poletne spremembe v hrani, da ni treba delati nobenemu nikakih posebkov. Gospodinja naj bi si naredila vsaj približen načrt posameznih obedov. Za zajtrk nekaj domačega sadja, posebno razne jagode, z mlekom ali smetano ter črn kruh in mleko. Kuhanje kave in čaja bi lahko popolnoma odpadlo. Opoldne

naj bi bila na mizi vsak dan solata, namesto sladkih jedi na koncu obeda pa kislo mleko. Za izpremembo ga lahko včasih pripravimo tako, da ga gladko zmešamo s smetano vred in osladkamo. Več bi tudi morali upoštevati domačo svežo skuto, ki je posebno dobra na kruhu z dodatkom drobnjaka in trohice soli. Izvrstna je tudi sladka skuta, ki jo napravimo na ta način, da ji pride nemo (neslani) malo sladkorja, smetane ali mleka ter jo gladko vmešamo. Tudi zvečer damo na mizo kaj lahkega z dodatkom solate ali sadja. Taka hrana je zdrava, osvežujoča, redilna in cenejša od navadne in nam da v kuhinji tudi mnogo manj truda in dela. S. H.

KUHINJA

Mrzla jajčna omaka. Pet sardelic osnažim in prav na drobno sesekljam ali pa pretlačim skozi sito. Potem pridenem malo čebule in zelenega petršilja. Oboje prav na drobno sesekljamo. Tem snovem primešam šest surovih rumenjako, pet žlic olja, deset žlic kisa in šest žlic juhe. Na štedilniku mešam te snovi toliko časa, da se zgostijo. Zavreti ne smejo. Zgoščeno potegnem na stran in še mešam toliko časa, da se omaka shladi. Shlajeno omako dam h govejemu mesu, govejemu jeziku, šunki ali k ribam. Omako polijem lahko po mesu ali jo dam na mizo v lončku.

V sopari kuhani možgani. Možgane najpoprej osnažim, to se pravi, da jih za nekaj minut položim v vrelo juho, nato jih v mrzli vodi osvežim, jim odstranim kožico in odrežem kar je kravavega. Ko se odtečejo, jih prav na drobno sesekljam ali pa pretlačim skozi sito. Tako pripravljeni možgani se rabijo za različna jedila. Za v sopari kuhane rabim štiri rumenjake, štiri obrbane in v juhi namočene žemljice, dvoje možgan, malo zelenega peteršilja, ščep popra, ščep »gvirca« in primerno soli. V skledi mešam sedem žg surovega masla, primešam štiri rumenjake, štiri obrbane in pretlačene žemljice, potem možgane, zelenjavo in dišave. Nazadnje pridenem sneg štirih beljakov, zlijem v obliko in kuham pol ure

v sopari. Na mizo dam kot samostojno jed.

Odcetek iz rdečih jagod. Jagode preberem in denem v lončeno skledo. Za tri litre jagod rabim dva litra vode in 46 dkg vinskega kamna. Kamen raztopim v vodi ter polijem po jagodah. Jagode nato s prtičem pokrijem in postavim na hladen prostor. Tako naj stojijo jagode štiri in dvajset ur. Po tem času jih precedim na tale način. Stol obrnem narobe. Za noge mu privežem prtič. Na prtič stresem jagode in pustim, da se odtečejo. Mešati ne smem, ker bi z me-

šanjem sok postal moten in ne čist. Čistemu soku pridenem na vsak liter soka en, do en in četrt kg sladkorja. Ko se je sladkor popolnoma raztopil ga vliвам v manjše steklenice, dobro zamašim in postavim na hladno. — Na isti način napravim odcetek z malin, borovnic, višenj ali ivanovega grozdja. — Steklenice za odcetke morajo biti dobro pomite in suhe. Pred uporabo jih je dobro splahniti s par kapljicami alkohola. Za odcetke so pripravne manjše steklenice, da se odmašen sok hitro porabi.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ljubljanska borza. Devizni promet na ljubljanski borzi je pretekli teden znašal 3.22 milj. Din. Zasebno devizno tržišče je malo poslovalo in to na podlagi 15.45—15.50 Din za švicarski frank. Tako so kupčevali z ameriškim dolarjem po 46.80—47.20 Din, z angleškim funtom po 233.50 Din, s franc. frankom po 3.14 Din; avstrijski šiling je bil po 8.80 Din, grški boni po 37 para, španska pezeta po 6 Din. — Uradni tečaji so povprečno beležili: angleški funt 215.35 Din, ameriški dolar 43.34 Din, nemška marka 17.57 Din, holandski goldinar 29.83 Din, švicarski frank 14.27 Din, belgijski belga 7.36 Din, italijanska lira 3.61 Din, francoski frank 2.89 Din, češka krona 1.82 Din.

g Gibanje zlata v inozemstvu. Zadnji teden v juniju je bil dotok zlata narodne banke Švice in Francije zopet znaten. Zlati zaklad švicarske narodne banke je narastel za 26.6 milj. frankov, poleg tega še za 10.9 milj. frankov deviz, francoske narodne banke pa za 247.3 milj. francoskih frankov. Zaradi te stabilizacije razmer na deviznem in kreditnem trgu je francoska banka znižala diskont od 5 na 4 odstotke, holandska banka pa od 4 na 3.5 odstotka. Iz tega je razvidno, da se je napad protizlatega bloka na zlati blok držav izjalovil.

g Proizvodnja zlata in srebra v Jugoslaviji. V letu 1934 so naši zlati in srebrni rudniki proizvedli 2219 kg zlata v vrednosti 114.3 milj. Din in 129.310 kg srebra vrednega 82 milj. Din. 1 kg zlata je cenjen na okroglo 50.000 Din,

1 kg srebra pa na 634 Din. Škoda le, da so vsi ti zlati in srebrni rudniki, seveda tudi bakreni in svinčeni, v francoskih in angleških rokah, ki izrabljajo naše ljudstvo, kakor da je naša država kaka afriška kolonija. Zal, da nimamo pri nas dovolj kapitala, da bi mogli sami izkoriščati naravna bogastva naše zemlje.

CENE

g Indeks cen v maju narastel. Po podatkih Narodne banke je indeks cen na debelo narastel v maju od 62.9 na 64. Indeks posameznih skupin je bil v maju naslednji (v oklepajih podatki za mesec april): rastlinski proizvodi 61.2 (58.9), živina in proizvodi 56.5 (56.3), rudninski proizvodi 78.9 (78.8), industrijski 66.4 (65.3). Indeks cen na drobno je znašal v Belgradu maja 69.6, aprila 70.0.

g Ljubljanska blagovna borza. Cene na ljubljanski borzi beležijo za 100 kg blaga v vagonih, postavljenih na nakladalnih postajah, plačljivo proti duplikatu. Pšenica 78 kg 2 odst. bačka 114—116 Din, banatska 112—114 Din; oves slavonski 100—102 Din, ječmen bački in sremski novi 64 kg težki po 68—70 Din, koruza popolnoma suha s kako vostnim jamstvom: bačka 77—79 Din, banatska 75—77 Din, činkvantin bački 105—110 Din. Moka ničla banatska 205 do 215 Din, bačka 200—210 Din, štev. 2 180—190 Din, štev. 5 po 150—170 Din, otrobi debeli bački 105—110 Din.

g Žitno tržišče. Promet na žitnem tržišču je v zadnjem času srednji, vendar nekoliko bolj živahen kot prej. Ne

more se pa še povoljno razviti, ker še ni jasnosti glede bodoče določitve cen pšenice. Odbor za določitev te cene pri kmetijskem ministrstvu se je baje zedinil za to, naj bo letošnja srednja cena za producenta 130 Din, za kar bi pa bilo potrebno 100 milj. Din. Predstavniki zadružnikov in izvoznikov so prevzeli nalogo, da izdelajo popolnoma natančen načrt za organizacijo odkupa pšenice, kar bi podalo jamstvo, da bo res dosežena nameravana cena.

g Stanje hmelja. V bujnih hmeljnikih so rastline lepo obložene s stranskimi poganjki, na katerih se prikazujejo cvetni nastavki, ki se bodo sedaj po dežju povoljno razvijali. V manj bujnih nasadih je rastlina bolj vitke rasti. Poglavitna dela v hmeljnikih so večinoma opravljena, le v nekaterih okoliših so pričeli hmeljarji z obrambnim delom zoper uši. Sicer pa pričakujejo z najlepšim upanjem dobo evtja in zoritve.

ŽIVINA

g Ljubljanski živinski sejem 3. jul. Na zadnji ljubljanski živinski sejem so sejmarji prignali 134 konj, 45 volov, 51 krav, 25 telet in 146 prašičev za rejo. Kupčija je bila srednje-živahna, ker so kmetje zaposleni z žetvo, vendar je bilo prodanih 13 konj, 21 volov, 23 krav, 15 telet in 92 prašičkov za rejo. Cene živini so ostale neizpremenjene in so bile sledeče: voli I. vrste 3.50—4 Din za kg žive teže, II. vrste 2.75—3.50 Din, III. vrste 2—2.75 Din, krave debele 2—3.50 Din, krave klobasarice 1.50—2 Din, teleta 4.50—5.50 Din; prašički za rejo so bili kos po 65—130 Din, konji po 500 do 3500 Din eden.

RAZNO

g Vinsko tržišče. Iz Vršaca v Vojvodini poročajo, da se je položaj na tamonjnem vinskem trgu ustalil in je kupčija nekoliko poživela. Cene za vino so se utrdile na nekoliko višji podlagi kot so bile pred slano; ne dvigajo se pa več, ker se je izkazalo, da škoda po slani ni tako velika kot se je začetkom mislilo. Tudi žganjarne so začele zopet nakupovati vino za žganjekuho, ker se tropinovec dobro vnovči. Vsled tako poživljene kupčije se je v maju odprodalo precej vina in cenijo zaloge v Vršcu komaj na kakih 300 vagonov,

ki booo — trgatve predvidoma lahko vnovčene. Čez poletje do jeseni pričakujejo še dvig cen, ki notirajo danes sledeče: bela vina, namizna 2—2.50 Din, boljša 2.50—3 Din, črna vina navadna 2.25—2.50 Din, boljša 2.50—3.20 Din, kvalitativna sortna vina 3.25—4.25 Din za 1 liter. — Vinski okoliš Pag v Dalmaciji je precej razprodan, tako, da imajo tamkaj komaj še kakih 10 vagonov vina na naprodaj. Tudi cena se je znatno zvišala in dosežajo črna vina do 2.50 za liter, bela do 3 Din. Trte so v dobrem stanju in bogato založen z zarodom, da pričakujejo vinogradniki rekordno letino.

g Mlekarstvo ni podvrženo davku na poslovni promet. Davčni oddelek finančnega ministrstva je na željo kmetijskega ministrstva izdal pojasnilo, da smatra mlečne izdelke kot osnovne proizvode kmetov, ki niso podvrženi davku na poslovni promet. Po tem pojasnilu je smatrati sir, sirovo maslo in druge mlečne izdelke, ki jih predelujejo kmetovalci brez posebnih priprav, pa tudi kmetijske zadrage v svojih mlekarnah, in da nima značaja industrijske in obrtne predelave, za osnovne proizvode in da takšen promet kmetovalcev ni podvržen davku na poslovni promet. Ravnotako niso glede na navedeno stilizacijo čl. 159 finančnega zakona za 1926/27 podvržene temu davku tudi kmetijske zadrage, ki poslujejo v mejah navedenega člena, čeprav predelujejo mleko v sir in sirovo maslo s posebnimi mehaničnimi pripravami ali stroji. Če mlekarske zadrage niso zadovoljne z odmero davka na poslovni promet, imajo pravico do pritožbe proti odmeri.

g Samouki knjigovez, ali kako se naučim knjige sam vezati. Knjižica ima 24 strani in stane 8 Din, založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Pomanjkanje gotovine je zadelo že marsikatero obrt in tudi privatniku ni bilo prizanešeno. — Za vezavo svojih knjig, in če je teh precej, zmeče ljubitelj knjig marsikateri dinar. Kdor hoče priti poceni do vezanih knjig, se bo naučil knjige vezati sam. To vam pove in pojasni knjižica, potrebno je, da jo dobro preštudirate, predvsem pa morate parkrat opazovati izučenega knjigoveza pri njegovem delu, da vam bodo nasveti iz knjižice umljivojši.

PRAVNI NASVETI

Davki. K. S. Preveč zahtevate od nas, ko hočete, da bi vam na podlagi vaših pomanjkljivih podatkov izračunali višino vsega davka, t. j. zemljarine in rgradarine. Prosite pri davčni upravi, da vam dajo prepisati vse podatke, na katerih se je odmeril davek ter višina doka, da če hočete, nam jih pošljite. Šele na podlagi vseh točnih podatkov bi mogli ugoditi vaši želji.

Kmeti mlin. S. L. V. Svetujemo vam, da se obrnete v tej stvari na okrajno glavarstvo, kjer vam bodo že povedali, kako je z vašo zadrugo in s prispevki.

Cepljenje koz. XXX. Vašemu otroku se morajo letos staviti koze. Mislite, da imate razloge in nočete da bi stavljal koze okroglni zdravnik. Vprašate, kam bi morali dati otroka cepiti. — Državna oblast zahteva, da so otroci v določeni starosti cepljeni in zato da staršem priložnost, da to cepljenje brezplačno izvrši okroglni zdravnik. Na svoje stroške pa daste lahko otroka cepiti tudi po drugem zdravniku, ki vam bo o cepljenih kozah izdal veljavno potrdilo.

Obresti. I. J. B. Vi morate plačevati upniku po 5% obresti. Vaš dolžnik, ki ste mu nekaj denarja posodili, pa vam hoče plačati samo 1%. Radi bi vedeli, kakšni so predpisi o obrestih. — Obrestna mera za one dolgove, ki spadajo pod zaščito po uredbi o zaščiti kmetov, znaša, ako je upnik denarni zavod 4½%; ako pa upnik ni denarni zavod, pa je zaščiteni dolžnik dolžan plačevati le 1% na leto. Za nezaščiteni dolgove pa se moreta upnik in dolžnik dogovoriti glede višine obresti. Največ smejo znašati obresti v tem slučaju 8% na leto.

Terjatev iz dediščine. F. I. R. Pisali smo že, da uredba o zaščiti kmetov določa, da so izvzete od zaščite terjatve, ki potekajo iz dedovanja. To se pravi, da se take terjatve lahko iztožijo. Nadalje pa uredba še določa: »Če se naj del zapuščine v naravi ali nujni del izplača v denarju, se izvzema denarna terjatev po tej osnovi samo v primeru, če dedič pristane, da se izplača po vrednosti tega dela ob času izplačila.«

Poroštvo. J. M. V. Pri posojilnici ste se Vi in še neki gospodar podpisala kot poroka za posojilo, ki ga je dobil sosed. Sosed je imel po očetu nekaj zemlje, z izposojenim denarjem pa je kupil vinograd. Posojila se ni vrnil, pač pa je vinograd prepustil bratu. Vprašate, če se lahko posojilnica poplača z vinogradom? — Če se je posojilnica pravočasno vknjižila na vinograd, potem lahko predlaga dražbo vinograda, čeprav je vinograd sedaj last

dolžnikovega brata. Če pa posojilnica ni vknjižena na vinogradu, bo pač plačilo dolga zahtevala od Vaju, ki sta poroka. Če boste Vi kot porok plačali dolg posojilnici namesto dolžnika, potem boste smeli od dolžnika zahtevati povračilo plačanega dolga. Če vam dolžnik ne bo imel kaj plačati, potem boste lahko spodbijali prenos vinograda od dolžnika na brata, v kolikor dokažete, da je bil prepisan vinograd na brata samo zato, da so bili s tem upniki oškodovani.

Predvojno posojilo. J. M. K. J. Stric je posodil pred vojno na posestvo 2000 K. Ali more sedaj zahtevati, da se mu izplača znesek, ki bi predstavljal kupno moč predvojnih 2000 K. — Ne. Za predvojnih 2000 K lahko sedaj zahteva le 500 Din. Tako pravi zakon, vendar sami uvidite, da to ni pravično.

Kokoši na njivi. B. M. R. Imate zorano njivo in sosedove kokoši delajo vedno škodo. Večkrat ste sosedu opozorili, da naj pazi ali pa plača škodo, pa se za Vaše besede nič ne zmeni. — Če vam delajo kokoši res škodo, morate to škodo dati ugotoviti po sodnih cenilcih in sosedu tožiti za povračilo škode. Najbrže bo sosed ob prvi priliki isto napravil vam, ker tudi Vaše kokoši včasih uhajajo na sosedov svet. Najboljše je — potrpeti drug z drugim!

Skupna pot v gozdu. K. A. Z. V gozdu imate z mejašem skupno pot. Sredina tega pota se smatra tudi za mejo. Po tej poti sta oba dosedaj izvažala samo iz tik ležečih parcel. Mejaš je dokupil še eno gozdno parcelo in sedaj izvažata tudi iz te dokupljene parcele po gornji skupni poti, čeprav ima ta dokupljena parcela izvoz na občinsko pot. Vprašate, če tako razširjenje služnosti lahko zabranite. — Ker teče po sredini pota meja, je pot do polovice Vaša, do polovice mejaševa. Po starem avstrijskem patentu iz l. 1853, ki pa še vedno velja, se pota v gozdu sploh ne morejo priposestvovati. Torej aiste niti Vi priposestvali pravico vožnje po polovici pota, ki teče po mejašem svetu, niti mejaš po Vaši polovici pota. Dokler sta pametna, bosta drug drugemu dovolila voziti, tudi še iz dokupljene parcele. Če bi pa eden izmed Vas branil vožnjo, bi isto smel tudi drugi, in bi moral vsak sebi po svojem svetu napraviti novo pot.

Takse na računih. O. V. Vprašate, kdo je dolžan plačati takso na račun, ali prodajalec, ali kupec? — Ker morajo obrtniki, trgovci in industrijci uporabljati monopolizirane obrazce računov, ki jih morajo kupiti proti plačilu, je jasno, da takso najprej plača prodajalec, ko računski listek kupi. Če kupec pristane, seveda lahko izdatek za takso prevzame njega.